

FELTÁRUL AZ ÉRTÉKTÁR!

Megye- és hungarikumismereti vetélkedő

1. forduló

FELADATLAP

Csapat neve:

Iskola neve:

Kategória: általános iskola

A feladatlap összeállítói:

Dr. Bakó Balázs intézményegység-vezető (ELTE Savaria Regionális Pedagógiai Szolgáltató és Kutató Központ)

Jósa Judit tanár (ELTE Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium)

Kukor Ferenc igazgatóhelyettes (ELTE Bolyai János Gyakorló Általános Iskola és Gimnázium)

Dr. Pál Ferenc levéltáros (MNL Vas Megyei Levéltár)

A feladatlap beküldése:

- A kinyomtatott és kitöltött feladatlapot elsőbbségi postai küldeményként vagy személyesen kell visszaküldeni az alábbi címre:

ELTE Savaria Regionális Pedagógiai Szolgáltató és Kutató Központ
Dr. Bakó Balázs intézményegység-vezető, 9700 Szombathely, Károly G. tér 4.

- A beküldési határidő: 2018. november 9.

Jó munkát, sikeres versenyzést kívánnak
a szervezők.

Szombathely, 2018. október 4.

I. OSZD MEG ÉS TÁRSALOGJ!

Kedves Versenyzők!

Bizonyára tudjátok, hogy a Vas Megyei Értéktár nyitott: folyamatosan buzdít mindenkit a helyi értékek megismerésére, gyűjtésére. De vajon ismerik-e a megyénkben élő emberek, hogy mi is valójában az Értéktár: mi a célja, s melyek az elemei? Félő, hogy nem eléggé. Hogy ez a helyzet változzon, Titeket kérünk fel arra, hogy

- a) válasszatok ki egy – a településeken vagy annak 20 km-es körzetében található, az Értéktárban már szereplő – nevezetességet;
- b) szólítsatok meg településeken élő járókelőket vagy turistákat, és röviden világítsátok meg előttük az Értéktár mibenlétét,
- c) valamint ismertessétek meg velük az általatok kiválasztott nevezetességet,
- d) az akciót rögzítsétek videofelvétel formájában, töltsétek fel egy felhő-alapú tárhelyre (pl. Google Drive), majd osszátok meg velünk, vagyis küldjétek el a linkjét a vasiertek@gmail.com címre (a levél tárgyában szerepeljen a csapat neve).

A felvétel időtartama max. 5 perc, az ismertetés során bármilyen, a témát illusztráló segédanyagot (fotókat, videókat stb.) használhattok. A pontozásban a zsűri értékeli a szokványostól eltérő egyedi megoldásokat!

15/ pont

II. CSÚCSMAGYAR

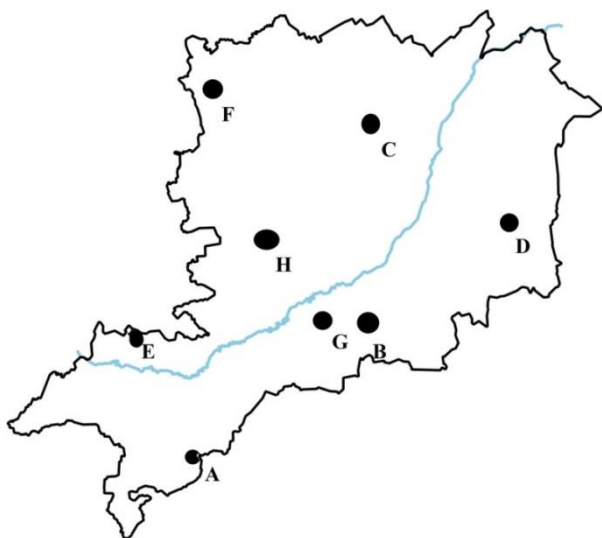
A "hungarikum" a magyarság csúcsteljesítményét jelölő gyűjtőfogalom, olyan megkülönböztetésre, kiemelésre méltó értéket jelez, amely a magyarságra jellemző tulajdonság, egyediség, különlegesség és minőség. Jelenleg a hungarikumok listája 70 elemet tartalmaz. Feladatotok, hogy ezek közül egy közös kedvencet kiválasztva alkossatok egy A/4-es méretű, bármely technikával elkészített saját képet, amely megmutatja a hungarikum jellegzetességét, s azt is, hogy az miképp kapcsolódik csapatotokhoz. Az elkészült alkotást mellékeljétek a beküldendő feladatlaphoz! A hungarikumok listáját itt találjátok:

<http://hungarikum.hu/sites/default/files/hungarikumok-lista.pdf>

12/ pont

III. HISTÓRIÁS IDŐK

Volt idő, amikor a vándor, a katona, a kereskedő, a megbízást kereső mesterember GPS nélkül is felkerekedett és eljutott ismeretlen tájakra. Útján a Nap és a csillagok állása, hegycsúcsok, templomtornyok, folyóvölgyek vezették. Mi nem terhelünk Titeket ilyen emberpróbáló feladatokkal, megelégszünk azzal, ha párosítjátok a táblázat kitöltésével a szöveg számát a település térképen megadott betűjével, s beírjátok a település nevét!

1. Az 1992 óta már teljes szépségében pompázó, de egykoron bizony „Magyarország leggyalázottabb temploma” címet birtokló épület a község közigazgatási területén kívül áll.

2. A település határában található középkori védmű a római eredetű, gyakran katonai célra is használt kereskedelmi út védelmére létesült.

3. A református népi építészet gyönyörű példája a faluban található szoknyás harangláb, amely 1755 óta hívja imára a település lakóit.

4. Festetics Andor ezen a birtokán hozta létre mintegy 500 fajtát bemutató híres arborétumát.
5. Ebben a faluban látta meg a napvilágot „A közelítő tél”, illetve a „Magyarokhoz” című versek szerzője.
6. 1214-ben a helyi földbirtokos segítségével bencés szerzetesek kezdték meg kolostoruk építését. A kolostor templomának Szent György, míg a plébániatemplomnak Szent Jakab lett a védőszentje.
7. Az 1800-as évek elején épültek a helység ma már műemlékjellegű pincéi, azonban a filoxérajárványt követően a szőlő kipusztult, s így az épületeket széna, gyümölcs és gesztenye tárolására használták.
8. Ezen a hegyháti településen a XIII. század óta foglalkoznak szőlőműveléssel, aminek hagyományát ma a helyi hegypásztorok segítségével tartják fenn.

Meghatározás száma	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Település megnevezése								
Település betűjele								

IV. RÍ-MEKK

Rímes versikék és eszperenterettenetek álcája mögött a Vasi értéktár kincsei szerepelnek. Cincáljátok ki e szövegekből a tényeket, nevezzétek meg azt az értéket, amelyről tudósítanak, majd írjátok mellé a hozzájuk kapcsolódó információ betűjelét!

1.

Kútásó csodáját halljátok itten:
mélyre fűrt olajért, sportosan, fitten.
Szénhidrátot nem, csak vizet talált ott,
kivétel nélkül mindenki csalódott.
De később volt öröm, mert a csatornába,
hol együtt ázott sok fájós csontú pára,
gyógyító víz locsált, s bizony, nemsokára
meggyógyult az összes keze, lába, válla.

érték neve:
információ betűjele:

2.

Kis templom régmúlttal, bélietes kapuval,
sárkánnyal, báránnyal, áldással, démonnal
őrzi a múltat. S helyt ad jelennek:
Szentháromság vasárnapján itt
sokan megjelennek.
Árusok, vevők, hajtsatok fejet,
Szent Mihály védi kardjával e helyet.

érték neve:
információ betűjele:

3.

Kolompol, csilingel, bimm-bamm.
nincs már több vérontó roham.
Délíg még egy óránk van:
harangozzunk, aztán hamm!

érték neve:
információ betűjele:

4.

Sovány földje csupa agyag,
a jó gazda mégis ragyog.
Itt a földben arany terem,
kertben, mezőn, minden szeren.
Szaporítószerve érték,
levét kipréselve mérték,
s mérik ma is drága áron
az őrési nagyvásáron.

érték neve:
információ betűjele:

5.

Hegyen emelt, szelemennel fedett terek, melyekben e hegyen természet, megtekert szerkezetekkel levét eresztett csemege lett elhelyezve. De egyszer e hegy rengeteg vesszeje megbetegedett, helyette gesztenye telepedett meg: ez cserebere szerepre tett szert, s emellett ezen emberek kedvelt eledele lett.

érték neve:

információ betűjele:

6.

Egy csepp helyen (megyecenterhez nem messze) edzett emberek kelnek fel engedelmeskedve egy mesternek, s reggelre rengeteg kerek ededel keletkezend. Testednek kedvesebbet nem vehetsz, mert nem kevernek bele kellemetlen vegyszereket. Felszeletelve, megkenve – esetleg tejfellel – remek csemege! Nem kell egyszerre megenned e teljes edelét; elteheted, egy hetet elszenderegghet egy nem meleg kredencben.

érték neve:

információ betűjele:

- a) „Nincs sütnivalója” – mondták régen azokra az asszonyokra, akik a nélkülözhetetlen kovászból elfelejtettek félretenni a következő kenyérsütéshez.
- b) Magyarország egyik legkisebb működő temploma a megye egyik leglátogatottabb műemléke.
- c) Az ehelyütt található legrégebbi, fából faragott, festett munkaeszköz 1778-ban készült.
- d) Ha hiszed, ha nem, néhány esztendőn keresztül egy irdatlan nagy betondugó zárta el a külvilágtól ezt a kincset.
- e) Az épület lovagtermének folyosóin Somogyi Győző festőművész katonai viseleteket és fegyverzeteket bemutató képei tekinthetők meg.
- f) A hosszú téli estéken került sor a növényi mag köpesztésre, mely egyben társas alkalmakat is jelentett az asszonyok, leányok számára.

12/ pont

V. HÁZIMOZI

„Van egy ország,
ahol álmomban jártam:
Magyarország,
ahol az arcodban láttam
a magam arcát.”
(Gesztai Péter)

Ebben az egymásra találásban segít, ha ismerjük és értékeljük belőlünk sarjadt vagy másoktól ajándékba kapott, bennünk tovább élő kincseinket. A lovasíjász rendíthetetlen ragaszkodása egy ősi létformához, egy puli örök hűséget ígérő és megtartó fekete gombszeme, a szombathelyi Gazdag Erzsi által megszövegezett, öt hangból felröppenő Kodály-dallam, az „*Itt a farsang, áll a bál*”, de még a cseppet lesajnáló értékítélet is: „*hát nem egy matyóhímzés!*” – mind-mind közös tudatunk alkotóelemei, melyek millió egyéb emlékélményünkkel együtt tudatosítják bennünk, hogy mi, magyarok, összetartozunk.

Ezek közül jó néhányat a világ is hozzánk köt; a feladathoz kapcsolódó filmrészletek ilyen, a nagyvilágban is ismert hungarikumokról adnak pontosabb képet. Nézzétek meg alaposan a videókat, s **az azokban látottak-hallottak alapján** válaszoljatok a kérdésekre!

1. <https://www.youtube.com/watch?v=0t4hZz0Boig>

Jelenléte a középkortól bizonyított hazánkban. „Igazi világmárkának” számított, lábön hajtva az ország egyik legnagyobb hasznát hajtó exportcikke volt a XV-XVIII. század között, nyugat-európai vágóhidakon feldolgozott húsát emelt áron lehetett értékesíteni. Mostanság, a magyar szürke szarvasmarha tenyésztésénél a több száz éves hagyományokra épülő néprajzi és kulturális örökséget képviselő extenzív gulyabéli tartás gyakorlata ötvöződik a modern kor elvárásaival. Kutatási eredmények igazolják a magyar szürke szarvasmarha húsának kiemelkedő beltartalmi értékét, illetve minden más marhahústól eltérő ízvilágát és minőségét.

- a) Mely három pusztai élőlény tulajdonságait vélte felfedezni Kis János pásztor a szürke marhában? .....
- b) Az Alföld pusztáin élő állatok a fűvel együtt másféle növényeket is lelegeltek – egyebek mellett ezért is volt olyan értékes a húsuk. Mik voltak ezek (összefoglaló néven)?.....
- c) A legnagyobb akadályt a hajdúk és gulyáik számára a német területek felé a Duna jelentette, mivel a széles folyamon egyetlen helyen lehetett lábön áthajtani az állatokat. Ugyan hol?.....

2. <https://www.youtube.com/watch?v=XyTsNHg0gwM>

A magyar kutyafajták (komondor, kuvasz, puli, pumi, mudi, magyar vizsla, drótszőrű magyar vizsla, erdélyi kopó, magyar agár) a magyar ember évszázados tenyésztői munkájának eredménye, hozzátartoznak a hazai tájhoz. A tenyésztő szervezetek célja, hogy a magyarországi állomány, szabályozott, ellenőrizhető tenyésztés során született, egészséges, örökletes betegségektől mentes, fajtatiszta egyedekből tevődjön össze. A tenyésztés során kiemelkedően fontos a használati érték és a genetikai diverzitás megőrzése, mind a hagyományos, mind a XXI. század követelményeinek megfelelő készségek fenntartása.

- a) Írjatok le hat tulajdonságot, amelyek jellemzők a kuvaszra!
.....
.....
- b) Miért volt elengedhetetlenül szükséges, hogy a nyáját terelő pulinak éles legyen a szeme? .....
- c) Melyik fajtát alkalmazták korábban nyúl-és rókadászatokon?.....

3. https://www.youtube.com/watch?v=2kKozjEiFUU&list=PLxyWn53_jQVwpJcR1aHtoYoB51bqZSysR&index=2

Mára az egész város magáénak érzi a busójárás hagyományát, amely a téltemető, tavaszváró és termékenység-varázsló ünnepek családjába tartozik. A birkabőrruhába öltözött, bőrbocskort és bütykös harisnyát viselő busók fából készült busómaszkkal rejtik el kilétüket, hogy játékos, vidám csínytevéseiket zavartalanul végezhesék – miközben hangkeltő eszközeikkel igyekeznek elűzni a telet.

- a) Az átélt élményeken túl milyen előnyökkel jár a busójárás az abban aktívan részt vevő (éneklő, táncoló, felvonuló) iskolások számára?.....
.....
- b) Sorold fel azt a három zajkeltő eszközt, amelyek a harsány hangulat megteremtéséhez és fenntartásához elengedhetetlenek!.....
.....
- c) Mi a kapcsolat a disznóölés és a maszkkészítés között?.....
.....

4. <https://www.youtube.com/watch?v=gEQk9e9576c>

A 19. század végén alakult ki a tarka, szabadrajzú, térkitöltő hímzés, amelyet lakástextileken, valamint vászon és bőr viseletükön egyaránt alkalmaznak. A színes virágminta az önálló művészeti ággá váló bútorfestésben is főszerepet kap. A karakteres matyó népviseletet ma is szívesen felöltik a különböző helyi közösségek tagjai hagyományörző és más ünnepi rendezvényeken.

- a) Melyik – Mezőkövesdnek mezővárosi rangot adó – királyunk becézett nevéből eredeztetik a matyók elnevezésüket?.....

- b) Mi volt az oka annak, hogy a ködmönöket, kuzsukat férfiak hímezték?.....
 .....
 .....
 c) A matyó népművészet újjáélesztői nemcsak a hímzőasszonyok: soroljatok fel legalább 3 ma is létező szakmát, amelyek mesterei a matyó tárgyi hagyományt őrzik és teremtik!.....
 .....

5. <https://www.youtube.com/watch?v=3hi9zcVXUyk> és
https://www.youtube.com/watch?v=n3bBQgk_Otg

Őseink Bizánctól az Atlanti-óceánig folytattak hadjáratokat. A Kassai-iskola célja ennek az elfeledett harci művészetnek az újjáélesztése. A képzés során a lovasíjásznak azt a szintet kell elérnie, amelyet őseink magukénak tudhattak. Vágtató ló hátáról a ló sebességétől függetlenül gyors és pontos lövéseket kell leadni előre, oldalra, hátrafelé 180 fokos szöveget bezárva. A kentaurban fogalmazódik meg legtökéletesebben a lovasíjászat lényege: csípőtől lefelé egygyé válunk a lóval, csípőtől felfelé egygyé válunk a céllal. A szabályrendszerében végtelen egyszerű, de végrehajtásában rendkívüli felkészültséget igénylő sportág robbanásszerűen terjed a világban.

- a) Milyen veleszületett képességeknek kell birtokában lennie egy kiváló lovasíjásznak (4 tulajdonságot várunk)? .....
 .....
 b) Kassai Lajos szerint miért kell egy harcosnak harc közben minden cselekvést ösztönösen végeznie? .....
 .....
 c) Mi mindent tudhat meg saját magáról íjászat közben az ember (legalább 3, Kassai által említett ismeretet írjatok le)?.....
 .....

6. <https://www.youtube.com/watch?v=CfFsoi-aSjA>

Kodály Zoltán az 1920-as évek második felében ismerte fel, hogy a magyar társadalom alapvető zenei műveletlenségének elsődleges oka az, hogy a közoktatásban rendkívül csekély szerepet játszik a zene. Intenzíven kezdett foglalkozni a zeneoktatás reformjával, s ebben tanítványai személyében – Ádám Jenő, Bárdos Lajos, Kerényi György – méltó munkatársakra lelt. A kóruszene mindenki által birtokolt hangszere az énekhang. Kodályék úgy látták, hogy az énekhang számára a magyar népdal biztosítja a legmeghatározóbb forrást. A kórusművek és a népdalok megtanulását ugyanakkor meg kell előznie a zeneértés első lépcsőfokának, a kottaolvasásnak az elsajátítása. A magyar népzene szempontjából a relatív szolmizáció tűnt a legpraktikusabbnak, amely egyszerre tesz érzékennyé a hangok helyes megszólaltatására, és fejleszti a hallást.

- a) Melyik (ugyanazon) három szóval foglalta össze zenetanítási módszere lényegét Kodály Zoltán?.....

- b) Kodály zenetanítási rendszerének négy alapeleme közül melyik az, amelynek különbözősége miatt minden országban másképp kell használni a módszert?.....
 .....
- c) Mely relatív szolmizációs hangok alkotják a közönséggel utoljára elénekeltetett, hárfával kísért népdalunkat?.....

7. <https://www.youtube.com/watch?v=jHi0Lk1PRhg>

A herendi porcelán a kiváló minőség és az elegancia szimbóluma. A herendi porcelánban tetten érhető értékek: a generációkon átívelő szaktudás, a manufakturális porcelánkészítés hagyományai, a porcelánfestékek titkos receptúrája, a kiváló minőségre és folyamatos megújulásra törekvés, az egyediség.

- a) Zebra, kutya, egér, zsiráf, nyúl, pillangó, szarvas: a felsoroltak közül melyik állat nem volt látható a kisfilmben?.....
- b) Hány %-ot zsugorodik a nyers termék a teljes kiégetés végére?.....
- c) A magyar történelem mely jeles nőalakját láttuk porcelánfigura formájában a kisfilmben?.....

8. <https://www.youtube.com/watch?v=-s-VJWf7uuk>

A tó környéke 8000 év óta a különböző kultúrák találkozási pontja. A vidéknek a természeti értékek mellett figyelemre méltó népi építészete is, több jelentős 18-19. századi kastélya pedig jelentős kulturális látnivalót jelent – többek között a fertői Esterházy- és a nagycenki Széchenyi-kastély, amelyek különleges értéket képviselnek e tájegységben.

- a) Közép-Európa legnépesebb állománya él a Fertő víziparadicsomában. Melyik állatfajtról van szó?.....
- b) Melyik történelmi eseményre emlékezteti az odalátogatókat a mosontarcsai hídnál elhelyezett emlékmű? .....
- c) Milyen felbecsülhetetlen értékű kincset őriztek egykor a Fertőszéleskúton álló Török toronyban?.....

VI. TÖBB MINT TÁRGY

Hat tárgy jelenik meg előttetek a feladatban. Mindegyik időtálló művészeti értéket is hordoz, ám nekünk, vasiaknak többet jelentenek a képzőművészet remekeinél. A szobrokat, képeket, épületeket szemlélve felfénylenek előttünk múltunk és jelenünk apró mozaikjai.

Olvassátok el a leírásokat, igyekezzetek megfejteni, vajon mely tárgyról lehet szó, végül párosítsátok azokat a képpel, amellyel azonos településen található.

1.

„Ha az ellenséget jelenleg elfoglalt állásában meghagyjuk, holnap egyikünk feje sem lesz törzsökén, hanem valamelyik török tarisznyájában” – érvelt az azonnali döntő ellentámadás mellett a váltakozó sikerrel folyó harc főparancsnoka. Pénz, pénz és pénz mellett vakmerő elszántság, no és a hatalmas eső alakjában érkező, folyót árasztó égi áldás vitte győzelemre azokat, akikre képletesen és szó szerint is fel kell néznünk. Ádáz küzdelmüket ugyanis egy kupolafreskón tekinthetjük meg – amennyiben megelégszünk azzal, hogy elegánsan, téren és időn kívül állóként szemlélődünk. De leheletnyi beleérzéssel máris borzadva reszketünk egy 3D-s fantasy közepén: ilérit, ilérit hörgő törökök, dobok dörgése, sípolás, pengék csattogása, lódobogás, nyerítés, haldoklók jajveszékélése, s a halottak köré szivárgó Csönd.

A festmény címe:.....

Kép betűjele:

2.

Bechtold István, a neves madárbarát a növényekkel is szoros barátságot ápolt. Egy esztendőben egyszer bizonyosan ecsetet vett a kezébe, hogy – javításra nem lévén lehetőség – elsőre elkészítse hibátlan pontosságú és szépségű akvarelljeit. Szülővárosa ugyanis páratlan kincsnek birtokában van: egy (illetve már két) könyvnek, melyek 278 esztendeje híven őrzik a szőlőhegyek dűlőiben növekvő tőkék vesszőinek és hajtásainak Szent György-napi látványát.

A könyv neve:.....

Kép betűjele :

3.

Azt mondják az erre járó kétlábúak, hogy ebből az építményből egész Magyarországon nincs több! Ezer szerencse, hogy épp ide születtem, s hogy mi, egerek, még azon a kis résen is át tudjuk magunkat préselni, amit ez a gerendákból egyberótt épület kínál. Lássuk csak, itt egy lisztesládát látok, de ennél sokkal érdekesebb számomra ott az a fonott hombár, amire csalén tették a tetejét: ott bizony búzát szimatolok! No csak néhány szemet, étvágycsinálónak, hisz ha itt oktondi mohóként belakmároznék, akkor hogy tudnám megkóstolni a főső szinten felaggatott szalonnát meg az édes, aszalt gyümölcsöt! Így ni! Ezt a fejedelmi ebédet már csak

le kell öblítenem néhány korty vízzel, irány a tóka! Remélem, a lesmester nem áll épp ott őrésben...

Az épület elnevezése:.....

Kép betűjele:

4.

Megyénk leghíresebb dublórei egy kistelepülés kapujánál állnak őrt. A falfülkékben ugyanis Jézusnak és az apostoloknak nem az eredeti, nyolcszáz éve kifaragott kőszobrai köszöntik a látogatókat, hanem azok formailag és színhatásában tökéletesen hű másolatai. Az ok: az ezredvégre a mély fülkékben álló alakok viszonylag épebb állapotban maradtak meg, ám az esőtől-hótól mállasztott szobrok szinte teljesen elfogytak. A madarak is jól érezték magukat a Tanítványok közelében, befészkeltek magukat a hátuk mögé, tovább rongálva kőtestüket. A „sztárok” 1993 óta ezért a Savaria Múzeum védelmező falai között várják a rajongókat.

A kistelepülés neve:.....

Kép betűjele:

5.

Magmás kőzet ilyen megtiszteltetésben még nemigen részesült! Vas megye egyik legnagyobb vonzerővel bíró kéttornyú templomának emeletén, a kincstárban, falfreskók, fatáblákra festett Mária-képek, hálából hozott fogadalmi ajándékok: apró ezüst szemek, szívek, lábak szomszédságában fogadja a szörnyülködő látogatókat a súlyos kiállítási tárgy. A hagyomány szerint az első csoda eszköze volt: egy kútásó fejére zuhant, akit társai nehéz sebe miatt már halottnak véltek, ám Mária közbenjárására a szerencsétlenül járt ember feléledt, s fel is gyógyult. Az esetnek híre ment, s a következő esztendőben már harmincezen zarándokoltak a kút melletti kápolnában őrzött csodatévő Mária-szoborhoz.

A tárgy megnevezése:.....

Kép betűjele:

6.

Ha a nagypapád világhírű akcióhős lenne, magadra varratnád őt egy tetováló szalonban a legismertebb szerepeiben? Nem? Hát egy három százada élt Vas vármegyei unoka sokkal vagányabb volt Nálad! Amíg kortársai az ókori görögök és rómaiak által kitalált, természetfeletti tulajdonságokkal bíró istenek és emberek falra pingált történeteivel igyekeztek elkápráztatni a hozzájuk hasonló vagyonos vendégeiket, addig ő saját nagyapja dicső tetteiben lelte örömét. Az ellenségei által rettegett ős győztes csatáit, sőt zöld kaftánba bújtatott nagyra becsült alakját is felfestette az otthonául szolgáló épület mennyezetére.

A helyiség megnevezése:.....

Kép betűjele:

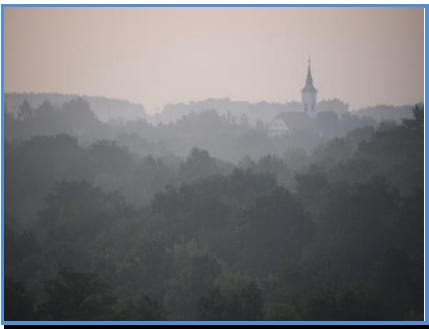
a

b

c

d

e

f

VII. „GYÖNGY AZ IDŐ, VÁNDOROLJUNK...

...*nincs szekerünk, bandukoljunk.*” Szombathely időtlen bölcsének, Weöres Sándornak biztató szavai indítanak Titeket egy képzeletbeli Vas megyei utazásra. Ahol a szó megszakad, ott Nektek kell kiegészíteni az útikalauz a homályban hagyott információ beírásával.

S ha e képes ismertető meghozza a kedveteket a völgyekkel, dombokkal, folyókkal, ligetekkel, virágos rétekkel, fenyvesekkel tarkított vidék bebarangolásához, a túra után bizonyosan nem kell nyugtalanul forgolódnok az ágyatokban, hiszen egy kiadós túra után „*Szöcske-bokán jó az álom, / száll a világ lepkeszárnyon.*”

Utunkat kezdjük a középkori vármegye székhelyén, Vasváron. A város szívében helyezkedik el a _____, aminek építését a 13. századra datálják. Az épület a középkorban a legjelentősebb kolostorok közé tartozott, azóta többször renoválták, így nyerte el mai külsejét. A város és a rend összefogásával múzeumot és Rendtörténeti Gyűjteményt alakítottak ki itt. A település igazi történelmi város, ahol nem elég kizárólag a központra koncentrálnia egy turistának, ugyanis valódi kincsekre bukkanhatunk a környéken is. Érdeemes leülni egy családi piknikre például a Csónakázó-tóhoz, de itt található Szántó Imre alkotása a _____ szobra is. A legenda szerint a városnak nevet adó vár egy feneketlen tóban süllyedt el. A vár kulcsát az év utolsó napján a szobor által ábrázolt uralkodó hozza a felszínre. Aki elveszi tőle a kulcsot, az megmenti a várost az átoktól. A Zalaegerszeg felé vezető 76-os főúton, a város határától néhány száz méterre található a _____, amit még a 10. század második felében építettek ki az egész Dunántúlt körülölelő védelmi rendszer részeként. Ez a védelmi rendszer a 12. század közepéig használatban volt, ezután kővárak épültek a környéken, amik átvették a védelem feladatát. A közeli Győrvár mellett 1706. november 6-án győzte le Béri Balogh Ádám brigadéros kuruc serege a labancokat. A község kiemelkedő középülete a Faluház, amely _____ és Ekler Dezső tervei alapján készült. Ha a 8. számú főúton haladunk, Kám község mellett megcsodálhatjuk Európa egyik legszebb botanikus kertjét, a dr. Ambrózy-Migazzi István gróf alkotta _____-t. A főút Vas megyei végénél található megyénk egyik legfiatalabb városa, Jánosháza. Legismertebb épülete az épp felújítás alatt álló _____, amely hosszú története során sok

család birtokában volt, de ideiglenesen használták kórháznak, iskolának is. A szomszédos Duka községben született és élt _____, az első magyar költő, akinek sógora volt megyénk híres szülöttje, Berzsenyi Dániel. Az ő szülőháza _____ községben áll. A faluból jól látszik a Celldömölk határában magasodó Ság hegy, amelynek kitermelt bazaltjából már a rómaiak is kiváló utakat építettek, mint a megyét átszelő _____. A hegytetőn magasodik a _____. Nyugatra kanyarodva érjük el Sárvárt, amely honfitársaink egyik legkedveltebb pihenőhelye. Nem is csoda, hiszen nemcsak rengeteg látnivaló van itt, de még gyógyvízben is áztathatjuk magunkat. A város éke a Nádasdy-vár. A Szent László-templom közelében áll a város első iskolája, amit Nádasdy Tamás nádor alapított 1535-ben. Az intézmény neves tanára volt a bibliafordító Sylvester János, akit a "magyar Luther"-ként is emlegetnek, de tanított itt _____, az Egri csillagok írója is. A városban csodálatos arborétum zöldell, de ilyenell a közelben lévő _____ is dicsekedhet, amelynek kastélykertjéből báró Baich Mihály varázsolt 13 hektáros parkot. Ma a kastélyban szálloda, mellette gyógyfürdő üzemel.

12/ pont

VIII. SÁNTA KUTYA

Minden magyar tudja, hogy még a feladat címében szereplő eb is jobb részidőt „fut”, mint a hazug ember. Arra lennének kíváncsiak, vajon ti is eléritek-e ezt a jeles állatot? A felsorolt állítások egy-egy hungarikumot írnak körül. Ezek alapján találjátok ki, melyikről lehet szó, s adjátok meg a hamis állítások betűjelét!

1.

- a) A hortobágyi Kilenclukú híd tövében fakadó különleges forrásvíz, amely nevét a környéken jellemző szikes talajról kapta.
- b) A szénsavat tartalmazó ásvány- vagy gyógyvíz erdélyi neve, amely nátrium-karbonátot tartalmaz. Elsősorban a Székelyföldön elterjedt elnevezés, amely a székely közigazgatási egység, a szék (szík) nevéből ered.
- c) Mesterséges, nátrium-magnéziumos ásványvíz, amelynek kifejlesztése a győri bencés gimnázium egyik tanárának nevéhez fűződik. Készítéséhez kénsavat, összetört márványt és szitált hamut használtak fel.

Hungarikum neve: .....

Hamis állítások betűjele:

2.

- a) Az értelmező kéziszótár szerint a magyar falusi köznyelvben elterjedt elnevezése a különleges testi erejű kovácslegényeknek. (lásd. Erős, mint a Pista!)
- b) Kiváló minőségű, kézzel csipkedett fűszerpaprikából készített magyar ételízesítő.
- c) Az 1936-os berlini olimpián magyar színekben induló és olimpiai érmet szerző, nagyon népszerű Steven Strong brit boksztoló magyarosított neve.

Hungarikum neve: .....

Hamis állítások betűjele:

3.

- a) 1852-ben alapított, kiváló magyar építészeti kerámiát, dísztárgyakat és porcelánkészleteket gyártó Keménycserép Manufaktúra terméke, amely az 1878-as párizsi világkiállításon Grand Prix-díjat nyert.
- b) A felvidéki Zsolna mellett a 18. században alapított porcelánmanufaktúra világkiállítást nyert terméke, amely Viktória angol királynő esküvői készletének fő darabja. Ma a Buckingham-palotában látható.
- c) Magyarország egyik legrégebbi porcelánmanufaktúrájának terméke. Az üzem a Tokaj-Eperjesi-érchegység kaolinjából készít elsősorban madármintás porcelán és fajansz edényeket. Nevét az eljárást kifejlesztő Zsolnay Vilmosról kapta.

Hungarikum neve: .....

Hamis állítások betűjele:

4.

- a) A Szombathelyi Királyi Tanítóegylet alapítója és első elnöke, aki a 11-es Huszárok városi laktanyája mellett a huszárcsaládok gyermekeinek elemi iskolát létesített. Az iskola ma az ő nevét viseli.
- b) Az első Las Vegas-i pókerolimpia magyar származású bajnoka, aki a játékelmélet tudományág későbbi ihletője volt.
- c) John von Neumann a Princetoni Egyetem magyar származású matematika professzora volt. Nevéhez fűződik a Manhattan-terv és a játékelmélet alapjainak kidolgozása, amelyet a koreai háborúban vetettek be először.

Hungarikum neve: .....

Hamis állítások betűjele:

5.

- a) Hal mintázatú magyar vert csipke, amely a honfoglaló magyar törzsekkel került a Kárpát-medencébe. Valószínűleg a kelet-európai síkságon élő varég-viking fegyveresek asszonyaitól tanulták el ősünk a készítését, hiszen ők köztudottan vízi emberek voltak.
- b) A koronázási palástot szegélyező, fehér lenfonalból halszálkamintával készített csipkeszegély, amelyet először a Bizáncból származó veszprémvölgyi görög apácák készítettek. Minden koronázás előtt a királyné néhány öltést tesz bele.

Utoljára ezt Zita királyné tette meg 1916-ban. A csipkén ábrázolt hal mint Krisztus szimbóluma jelenik meg.

- c) 1902-ben Markovits Mária kiskunhalasi fehérművarró asszony által kifejlesztett, gazdag motívumú fehér csipke. Előzményei Attila hun király udvarára vezethetőek vissza, ahol kun asszonyok készítették.

Hungarikum neve: .....

Hamis állítások betűjele:

6.

- a) Az első Michelin-csillag díjjal kitüntetett magyar szakács, gasztroblogger, aki a magyar gasztronómia világhírű képviselője, számos szakácskönyv és gasztronómiai munka szerzője. Legismertebb munkája A vendéglátás művészete címmel Budapesten jelent meg.
- b) A Gundel-palacsinta kitalálója. 1940 októberében mutatták be Márai Sándor Rendelés előtt című novellájából készült Kaland című színdarabot. A darab premierjét követő bankettet a szomszédos étteremben tartották. Lola, az író felsége, különleges desszertet rendelt az étterem vezetőjétől, Gundel Károlytól. A dióval, mazsolával, cukrozott narancshéjjal töltött csokoládés palacsinta annyira ízlett az írónak, hogy készítője után Gundel-palacsintának nevezte el.
- c) Budapesti vendéglős, gasztronómiai író, a világhírű Gundel-étterem alapítója, Latinovits Zoltán, Bujtor István színművészek és Frenreisz Károly rockzenész nagyapja; dédunokája Gundel Takács Gábor sportriporter, műsorvezető.

Hungarikum neve: .....

Hamis állítások betűjele:

7.

- a) A budapesti Bihari Együttes kezdeményezésére 1972-ben alakult mozgalom, amely profi és amatőr táncosoknak élőzene mellett előadott, nem megkomponált táncokat felvonultató rendezvénye.
- b) Magánházaknál felvételtől játszott népzene ritmusaira előadott szórakozási forma, amelyet minden héten más háznál tartottak az 1940-es évektől a toll- vagy kukoricafosztás után.
- c) A nyugatra, elsősorban az USA-ba kivándorolt magyarok által elindított, hétvégeente tartott táncos rendezvények sorozata, amelynek célja, hogy a más nemzetiségűek megismerjék a magyar népzene, néptáncot.

Hungarikum neve: .....

Hamis állítások betűjele:

8.

- a) A magyar akácméz előállításához használt porózus anyagú, ökolnyi nagyságú kő, amelyet a kaptár téliesítése során két napra vízbe mártanak, hogy teleszívja magát, majd a kaptárba helyezik. Ez biztosítja a méhek téli vízellátását.
- b) A kaptárkövek olyan sziklaalakzatok, kúp alakú kőtornyok, amelyek oldalaiiba fülkéket és egyéb mélyedéseket faragtak. Elsősorban a Pilis, a Budai-hegység és a

Mátra területén fordulnak elő. Feltehetően a középkori erdei sziklaméhészet során használták, valószínűleg a kabarok révén terjedt el a magyarság körében.

- c) A középkor során a Dunántúl méztermelő területein használták ezeket a kaptár alakúra faragott köveket a méhkaptárakat megdézsmáló barnamedvék elijesztésére. A köveket csípős paprikával vagy gyömbérrel összekevert mézzel kenték be, amely a torkos medve mancsát erősen megcsípte és így távol tartotta őket a valódi kaptáraktól. A medveijesztésnek ez a módszere csak a Kárpát-medencéből ismert.

Hungarikum neve: .....

Hamis állítások betűjele:

16/ pont

IX. HŐSKÁOSZ

Itt aztán mindent megkevertünk! De akár a képek, akár a betűk kavalkádjából indultok el, végül mégiscsak az a feladatotok, hogy a megyei értéktárban kiemelt személyekhez kapcsolható fotók alá írjátok a „hősök” – ábécérendbe sorolt betűkből kiolvasott – nevét.

aaaáabhllómnnnysszrtttty

aaáabeejnnnnorrssztz

deefijmnnszótyzs

aajkkllmoorssszuivy

ábdeeeiilnnyrzs

áceehilnrrstv

ccsfeeeeiknrrrsz

ááéklmnsz

1.

név: .....

2.

név: .....

3.

név:.....

4.

név:.....

5.

név:.....

6.

név:.....

7.

név:.....

8.

név:.....

PONTÖSSZESÍTŐ TÁBLÁZAT

Csapatnév:

Feladat száma	Maximális pontszám	Elért pontszám
1.	15	
2.	12	
3.	16	
4.	12	
5.	24	
6.	12	
7.	12	
8.	16	
9.	16	
Összesen:	135	